

Nr 178.

Av herr Bårg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag beträffande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Frågan om efter vilka grunder dyrtidstillägget borde utgå till statens befattningshavare ävensom till f. d. befattningshavare samt till änkor och barn efter avlidna statstjänare har under samtliga riksdagar, allt sedan denna fråga kom upp till behandling, varit föremål för en synnerligen ingående och vidlyftig diskussion, därvid olika meningar framförts dels genom riksdagsmotioner, dels även genom framställningar från personalorganisationer m. fl. Härvidlag har särskilt från representanter, som stå de lägre befattningshavarna nära, framförts den, enligt vårt förmenande, synnerligen väl motiverade uppfattningen, att dyrtidstillägget borde utgå med en *högre* procent å lönen till sådana uppbärare av dyrtidstillägg, vilkas inkomster ligga längre ned på inkomstskalan, och framför allt till dem, vilkas inkomster ligga i närheten av existensminimum.

Denna principuppfattning framfördes exempelvis vid 1927 års riksdag i motion nr 152 i andra kammaren samt nr 126 i första kammaren samt vid 1928 års riksdag i motion nr 121 i första kammaren och nr 218 i andra kammaren, ävensom i motionerna nr 115 i första kammaren samt nr 218 i andra kammaren, vid 1929 års riksdag. I samtliga dessa motioner påyrkades nämligen, på grundvalen av framställningar från Sv. Järnvägsmannaförbundet, Sveriges Lokomotivmannaförbund samt Statstjänarnas centralorganisation, att dyrtidstillägget skulle under budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 samt 1929/1930 utgå, visserligen efter samma principiella huvudgrunder, som gällt under budgetåret 1926/1927, d. v. s. efter en med hänsyn till levnadsprisernas upp- och nedgång rörlig dyrtidsindex, men dock med den modifikation, att *dels* det för sistnämnda budgetår gällande stadgandet om minskning av dyrtidstillägget för icke barnförsörjningspliktig befattningshavare, som är under 25 år, skulle utgå, samt *dels* att, utöver barntillägget och det procentuella dyrtidstillägget, det skulle tillkomma ett tillägg för de lägre löneklasserna, vilket tillägg skulle utgå — på sätt i motionerna närmare utformades — med högre tillskott till de allra lägsta befattningshavarna samt med degressivt fallande belopp upp till och med den löneinkomst, som utgår till befattningshavare i 16:e löneklassen i de reglerade verken.

Som motiv för detta yrkande framförde motionärerna vid 1927 års riksdag bl. a. följande:

”Vår principiella uppfattning i denna fråga ha vi vid flera föregående tillfällen framfört. Beklagligtvis har riksdagens majoritet likväl ej kunnat förstås att biträda densamma genom att återgå till en reglering av dyrtidstilläggs-

bestämmelserna efter samma grunder, som gällde före 1923 års riksdagsbeslut, vid vilken riksdag man frångick den sunda och enligt vår mening riktiga principen om en procentuellt något högre dyrtidstilläggskompensation åt de lägre befattningshavarna, då man vid nämnda riksdag, mot de lägre befattningshavernas enstämmiga protester, nedpressade de redan förut låga dyrtidstilläggen.

Denna vår principiella uppfattning, som vi anse oss böra åter och åter föra fram i riksdagen, ha vi i koncentrerad form framfört vid en föregående riksdag (se 1925 års riksdagsmotion I: 154) då vi deklarerade följande:

All dyrtidskompensation, som sker med mindre procent, än vad som motsvarar den verkliga livsmedelsfördyringen, innebär en minskning av reallönen. Om en sådan minskning måste ske på grund av statsfinansiella svårigheter, så måste man dock se till, att minskningen procentuellt blir mindre för de lägst avlönade befattningshavarna, vilkas reallön redan förut varit så ringa, att en avsevärd minskning skulle föra dem ned till eller under existensminimum. Men en sådan aktsamhet mot de lägre inkomsttagarna måste även vara väl motiverad med hänsyn därtill, att dessa befattningshavares inkomster nästan uteslutande utgå till ändamål, som kunna betecknas såsom livets nödortf, varför inskränkningar och nedflyttningar i dessa inkomsttagares reallön i mycket ringa grad äro möjliga.”

Från dessa principiella utgångspunkter och icke minst med hänsyn till det faktum, som vi i föregående motioner pekat på, nämligen att avståndet mellan lägre och högre befattningshavare i kompetens samt teoretiska och praktiska kunskaper i vår tid håller på att minskas, ha vi vid ett flertal riksdagar framfört motioner, syftande till en sammanpressning av löneskalan nedifrån genom åstadkommande av ett fast bottenstillägg för de lägre befattningshavarna, att läggas till det utgående dyrtidstillägget, vilken anordning skulle innebära, att nämnda befattningshavare erhöles ett högre procentuellt dyrtidstillägg.

Styrelserna för Svenska Järnvägsmannaförbundet, Sveriges Lokomotivmannaförbund och Statstjänarnas centralorganisation ha vid upprepade tillfällen ingått till Kungl. Maj:t med en motiverad framställning, i vilken man från ovan nämnda principiella utgångspunkt sökt intressera Kungl. Maj:t för framläggande av ett nytt förslag i dyrtidstilläggsfrågan, varvid man skulle åstadkomma för de lägre befattningshavarna ett tillägg av ovan nämnt slag, vilket tillägg dock skulle avpassas så, att det vore fallande upp mot de högre löneklasserna, men däremot stigande upp mot de högre dyrortsgrupperna — detta senare särskilt med hänsyn därtill att prisfördyringen å hyror och livsmedel särskilt gjort sig kännbar å de dyrare orterna. I sistnämnda hänseende påpekades exempelvis i en av dessa framställningar, att en tjänsteman i 5:te lönegraden i Stockholm, sedan hyra, pensionsavgifter, skatter, bränsle, lyse och gas erlagts, har kvar av sin lön cirka 107 kronor per månad till mat, kläder och andra nödvändiga utgifter för sig och sin familj. Givetvis bli förhållandena ännu svårare för de befattningshavare, vilka icke erhållit ordinarie anställning, utan i extra eller extra ordinarie tjänst åtnjuta en ännu lägre lön.

Emellertid ha nämnda framställningar från organisationerna till Kungl. Maj:t för varje år avvisats. Samma öde har också vederfarits de motioner, som år från år väckts i samma riktning.

Trots detta tillåta vi oss härmed att åter framföra kravet på en ökning av dyrtidstillägget för de lägre statstjänarna, efter som regeringen i statsverkspropositionen nu föreslagit, att dyrtidstillägget skall för budgetåret 1930/1931 utgå efter de nu gällande, för de lägre befattningshavaregrupperna synnerligen ofördelaktiga grunderna.

Vårt yrkande i denna motion går alltså ut på, *dels* att riksdagen måtte giva vederbörande statstjänare, utöver det procentuella dyrtidstillägget och barntillägget, ett fast tillägg samt *dels*, att den nu gällande bestämmelsen om dyrtidstillägget minskning med 10 % för befattningshavare under 25 år utan försörjningspliktiga barn måtte utgå, och detta senare både med hänsyn till att nämnda undantagsbestämmelse måste anses orättvis och omotiverad samt av den anledningen, att en ändring på denna punkt skulle medföra mycket små ekonomiska konsekvenser för staten.

Rörande den närmare utformningen av detta fasta tillägg, som av oss föreslås, ansluta vi oss i princip till den uppfattningen, att detsamma för respektive befattningshavaregrupper borde sättas till sådana belopp, att summan av respektive befattningshavares nu utgående lön samt dyrtidstillägget och nämnda lönetillägg komme att ungefärligen motsvara de lönebelopp, som av de lägre statstjänarnas fackorganisationer föreslagits skola utgå till respektive befattningsgrupper fr. o. m. den nu planerade löneregleringens trädande i kraft, d. v. s. fr. o. m. den tidpunkt, då dyrtidstillägget skulle ingå i lönen.

Vi anse nämligen de lönebelopp, som nämnda organisationer föreslagit skola utgå för de lägre befattningshavarna, vara väl avvägda och starkt motiverade. Under sådana förhållanden finna vi det också rimligt, att de lägre befattningshavarna fortast möjligt kunde erhålla en samlad löneinkomst, som ungefärligen motsvarade den, som skulle uppnås vid ett bifall till nämnda organisationers förslag i löneregleringsfrågan, och detta i synnerhet som personalen haft anledning antaga, att den planerade löneregleringen skulle ske redan vid innevarande års riksdag, varom önskemål uttalades i direktiven vid den nu sittande löneregleringskommitténs tillsättande. Från denna utgångspunkt och för att redan nu komma närmare nämnda inkomstbelopp, skulle vi vara mest benägna att föreslå en sådan ändring av grunderna för dyrtidstilläggets utgående till i statens tjänst anställda befattningshavare, att de vid 1920 års riksdag fastställda fördelaktigare grunderna måtte tillämpas för statstjänare i löneklasserna 1—16 i kommunikationsverkens lönereglemente och med dem i fråga om lönebelopp jämställda befattningshavare.

Trots denna vår principiella uppfattning se vi oss likväl nödsakade att avstå från att framföra ett yrkande av detta slag, och detta dels med hänsyn därtill, att det torde vara utsiktslöst att för närvarande erhålla något erforderligt un-

derstöd i riksdagen för ett dylikt yrkande, samt dels även därför, att den tekniska detaljutformningen av ett sådant förslag förutsätter ett betydande utredningsarbete och vidlyftiga utformningar av förslaget i alla dess olika delar.

På grund härav se vi oss nödsakade att med avseende på beräkningsgrunderna för dyrtidstillägget falla tillbaka på systemet med fasta tillägg, vilka tillägg upptagas till den storlek, som här nedan anges.

Från dessa utgångspunkter, men även för att redan nu för de lägre befattningsgrupperna åstadkomma en samlad inkomst, som mera närmar sig den inkomst, som skulle utgå, om de lägre statstjänareorganisationernas löneregleringsförslag antoges, föreslå vi någon förhöjning i de fasta tillägg, som i motion nr 115/I och 218/II vid 1929 års riksdag föreslogos skola utgå till de lägre befattningshavarna.

Samtidigt härmed vilja vi markera, att det är vår mening, att riksdagen borde ha anledning att vid ett eventuellt bifall till detta vårt yrkande även upptaga till prövning den frågan, om dyrtidstillägget för pensionärer samt änkor och barn bör något höjas.

Under hänvisning till vad här ovan anförts och under framhållande, att man torde kunna peka på, att finansministerns utredningar i statsverkspropositionen giva en antydning om, att det ekonomiska konjunkturläget är sådant, att det icke skulle vara något oöverkomligt att nu giva ett något ökat dyrtidstillägg till nämnda statstjänare, isynnerhet som de sedan flera år tillbaka endast fått någon del av pridfördyringen kompenserad genom det utgående dyrtidstillägget, hemställes alltså,

att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts förslag till dyrtidstilläggens utgående till befattningshavare i statens tjänst besluta, att nämnda dyrtidstillägg skall utgå för budgetåret 1930/1931 efter samma grunder, som gälla för budgetåret 1929/1930, dock med nedanstående ändringar:

1) stadgandet om minskning av dyrtidstillägget för icke barnförsörjningspliktig befattningshavare, som är under 25 år, utgår,

2) utöver barntillägget och det procentuella dyrtidstillägget utgår ett tillägg enligt nedanstående grunder:

Tillägg till befattningshavare i reglerade verk.

Löneklass	Tilläggens belopp i kronor pr år						
	A-ort	B-ort	C-ort	D-ort	E-ort	F-ort	G-ort
1—8	168	180	192	204	216	228	240
9—10	132	144	156	168	180	192	204
11—12	96	108	120	132	144	156	168
13—14	72	84	96	108	120	132	144
15—16	60	72	84	96	108	120	132

Tillägg till övriga befattningshavare.

Till icke-ordinarie befattningshavare, vilka åtnjuta avlöning efter andra grunder, än vad i löneplanen för ordinarie befattningshavare vid de reglerade verken är stadgat, samt till befattningshavare vid oreglerade verk, ävensom till i statens tjänst anställda arbetare, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, skall tillägg utgå å respektive dyrorter med samma belopp, som enligt ovanstående tabell utgår till befattningshavare i reglerat verk, vilka åtnjuta motsvarande avlöning, med iakttagande dock, att befattningshavare, vars avlöning är större än enligt löneklasserna 8, respektive 10, 12 eller 14, men mindre än nästföljande löneklass, alltid skall hänföras till den löneklassgrupp, där tillägget är mindre.

Stockholm den 21 januari 1930.

A. J. Bärge.

P. Granath.

Arvid Thorberg.
